

3 *Wettergren & Kerber*

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

MOTTO: *Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.*

IV. ÅRG. STOCKHOLM, 1 NOVEMBER 1915. Nr 21.

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad.
Redaktion och Expedition: 6 Lästmakaregatan I
Redaktionstid: onsdag och lördag kl. 1/3-1/4.
Expeditionen öppen vardagar kl. 1-4.
Rikstel. Norr 600. Allm. tel. 147 29.
Telegramadress: Rösträtt, Stockholm.
Prenumeration genom posten:
Pris för 1915 1 krona.
4:de kvartalet 30 öre. Lösnummer 5 öre.
För utlandet sker prenumeration antingen genom posten eller genom insändande av 1 kr. 75 öre i postanvisning till tidningens expedition.

Ett folk i val.

För första gången har det norska folket gått till val av sin lagstiftande församling. Ty för första gången ha kvinnorna, sedan de 1913 erhöilo fulla medborgerliga rättigheter, kunnat såsom jämlikar framträda vid männens sida.

Vid detta första stortingsval på den allmänna rösträttens grund visar väljarekåren genom kvinnornas deltagande en ökning på c:a 250,000 röster. Siffror för deras fördelning på de olika partierna är det ännu icke möjligt att anföra, helst som det slutliga resultatet av valen icke föreligger i omkring 50 av landets valkretsar. Den norska vallagen föreskriver nämligen omval, för den händelse att intet parti i första omröstningen uppnår kvalificerad majoritet. Det anses emellertid säkert, att för intet av de många grupper, på vilka den norska valmanskåren fördelar sig, någon avgörande förändring kommer att inträda, och att vänsterns majoritet inom stortinget kommer att förbli orubbad.

Till stor del beror detta på folkets motvilja att mitt under världskrisen förorsaka ett regeringsskifte. Valen innebära i främsta hand ett förtroende-
devotum åt den n. v. vänsterregeringen — och det sätt varpå den i en farlig tid lett landets öden. Att högerpartiernas tullvänliga program icke kunnat vinna varken lant- eller stadsbefolkningens öra torde dessutom komma sig av väljarekårens fruktan att förvärja dyrtidens tryck i ett land, som även under normala förhållanden är tvunget till import av 90 % av sitt brödsädsförråd. Socialdemokraternas ringa framgång vid valen har säkerligen sin grund i deras krav på fullständig och omedelbar avvapning mitt under brinnande världskrig — ett principrytteri, som måste stämpas såsom i högsta grad ansvarslöst och olämpligt i närvarande stund. Majoriteten bland de röstande har alltså följt vänsterns paroll: att i

Överallt där kvinnorna vaknat till kamp för sin rätt, måste man önska dem *mod och tålmod*, tills segern är vunnit. Ty i den segern ligger mänsklig-
hetens största framtidshopp just nu. Visserligen tror jag ej, att världskriget uteblivit, ifall kvinnorna redan nu haft rösträtt. Men skall ett nytt, förfärligare världskrig kunna användas, då måste kvinnorna i den nya som i den gamla världen snart, mycket snart få rösträtt!

Ellen Key

till Minnesotas för rösträtt arbetande kvinnor.

fråga om såväl tullskydd som försvarsåtgärder ställa sig på utredningens ståndpunkt, avvaktande de lärdomar, som världskrisens och världskrigets resultat komma att giva.

Det är uppenbart, att de norska kvinnornas deltagande i valen varit ganska livligt, och att de tagit ståndpunkt till partierna på grund av de tänkesätt och åsikter, vilka betingats och utvecklats av social miljö och personlig läggning på alldeles samma sätt som männen. För förfäktare av kvinnans medborgerarrätt kommer detta långt ifrån överraskande, tvärtom är det endast en bekräftelse på vad vi ständigt förutspått och ett återupprepande av erfarenheten från de länder, där kvinnorna äro röstberättigade. För våra motståndare åter innebär de norska stortingsvalen en förnyad anledning till eftertanke. Från deras håll har alltid framförts farhågan, att kvinnorösträtten skulle innebära en överväldigande förstärkning av de socialdemokratiska väljar-skarorna. Denna farhåga har i föreliggande fall ingalunda besannats: ökningen i det socialdemokratiska partiets numerär inom stortinget väntas inskränka sig till 3 å 5 platser, vilket säkerligen icke enbart kan tillskrivas de kvinnliga väljarna — den socialistiska valsegern i Sverige hösten 1914 vanns tydligen på andra grunder! Ej ens en så renlärig högerman som professor Reuterskiöld har vågat tillmäta hypotesen om de socialdemokratiska väljar-skarornas förstärkning något värde som argument, — tvärtom framhåller han som bekant i sin stora utredning sannolikheten av, att kvinnorna såsom väljare skulle fördela sig på de olika partierna på samma sätt och av samma skäl som männen, en förmodan, som ju överdirektör Widell i sin del av utredningen ytterligare med siffror bestyrker. Det torde vara anledning

"Respekt för sakkunskapen."

Så många och säregna uttryck tar sig i våra dagars Sverige reaktionen mot kvinnorörelsen, att den måste giva även den ljummaste och ligkiltigaste åtskilligt att tänka på. Medan i de krigförande länderna omständigheternas tryck tvingat de maktägande att i möjligaste mån tillgodogöra sig kvinnlig energi och kvinnlig arbetskraft även på områden, från vilka kvinnan förut genom fördomarnas murar varit utestängd, anser man sig här på ansvarigt håll, när det gäller den viktiga lönefrågan vid statsunderstödda enskilda läroanstalter — däribland den stora mängden flickskolor — ha råd att undvara en för sin vederhäftighet, duglighet och träning på området känd och högt skattad kvinnlig kraft.

För den, som såväl genom studiet av Lärarelönenämndens betänkande som genom åhörande av föredrag och diskussioner i kvinnofrågan, vid vilka seminarieadjunkten fröken Anna Sö-nensen medverkat, fått ett starkt intryck icke blott av ingående sakkunskap utan också av en ovanlig förmåga att klart, koncist och lugnt fram-lägga sina åsikter, kom underrättelsen, att hon vid den rekonstruktion av

att i detta sammanhang citera slutor-den i professor Reuterskiölds avhand-ling:

"Där såsom i nutiden den allmänna rösträtten principiellt införts, blir (det politiska) rösträttsproblemet så till vida försvårat, som den allmänna röst-rätten teoretiskt betyder alla individers rösträtt, ehuru den praktiskt in-neburit allenast en form för upptagan-det av arbetarnas sociala grupp såsom rättsligen medansvarig politisk makt-faktor, och därför historiskt fattats så-som liktydig med alla mäns rösträtt."

När skall den år 1909 i princip erkän-da och i praktiken partiellt tillämpade "allmänna rösträtten" omfatta även Sveriges kvinnor? När skall i Sverige folket gå till val?

nämnden, som skulle äga rum, då den skulle övergå till behandlingen av flick- och samskolornas löneförhållanden, uteslutits som en fullständig över-raskning. Ty den omständigheten, att statsrådet Westman insatt tvenne för-tjänta representanter för dessa skolar-ter, föreståndarinnorna vid Djursholms samskola fil. mag. Ester Lager och lä-rarinnan vid Strängnäs flickskola Ninni Huldt, motiverar ur sakkunskapens synpunkt sett, ingalunda utesu-landet. Flickskolefrågan står ju i oupplösligt samband med tidens övriga kvinnofrågor, och här krävde väl, om någonsin, kontinuiteten i kommittéar-betet, att den på detta område speciellt sakkunniga kvinnliga ledamoten stod kvar, detta sagt med all respekt för dem av nämndens manliga ledamöter, som visat sig både förstå och behjälta åtskilliga av vår tids kvinnobehjälta. Därtill kommer, att fröken Sörensen genom flera års arbete inom flicksko-lan vunnit ganska stor förtrogenhet med dennesamma.

Vore det för mycket begärt, att då nu nämnden har att behandla en så speciell kvinnofråga som denna åtmin-stone tre av medlemmarna voro kvin-nor? Nu består nämnden av endast två kvinnor och fem manliga ledamöter, av vilka icke mindre än fyra till vä-sentlig del hava hämtat sina erfaren-heter från gossläroverkens område.

Särskilt uppseende väcker inom kvinnokretsar läroverksadjunkten Olov Olssons bevarande inom nämnden, då på hans sakkunskap på hithörande områden intet *synligt* bevis åtmin-stone finnes i Lärarelönenämndens be-tänkande. Ty att den i lätt kåserande och sällsynt nonchalant ton hållna re-servation han vidfogat betänkandet och vari han framlägger sin kvinno-fientliga åskådning skulle utgöra något sådant våga vi på det bestämdaste be-strida.

Skulle det återigen vara så, att stats-rådet Westman vid nämndens rekon-struktion har måst låta politiska hän-syn spela in, så hade enkel rättvisa mot de orepresenterade bort förmå honom att bibehålla en kraft, angående vilken han haft tillfälle att förvissa sig om, att hon visat sig i synnerlig grad mot-svara kvinnornas förtroende.

Att lyckönska till den skedda för-ändringen är emellertid såväl folksko-leaseminariet i Falun, vilket nu återfår en av sina mest framstående lärarkraf-ter som de många styrelser av olika slag i Falun, i vilka adjunkten Sören-sen är en verksam och högt skattad le-damot. X.

Till landshövding Sjöcrona,

den forne motionären i Första kamma-ren för rösträtt för kvinnor, sände L. K. P. R. genom sin ordförande på 80-årsdagen den 22 oktober ett telegram av följande lydelse:

I tacksam erinran om värdefulla in-lägg till förmån för svenska kvinnors medborgarrätt sändes vördsam häls-ning på 80-årsdagen.

Annonsera i Rösträtt för Kvinnor.

Annonspris 10 öre efter texten, 12 öre å textside pr mm.-höjd, spaltbredd 65 mm. Marginalannons samt annons å bestämd plats 20 öre pr mm. Årsannons 20 % rabatt, halvårs 10 % rabatt, kvartals 5 % rabatt. För annons till införing 1 eller 2 gånger torde likvid medfölja ordern. Annons bör vara insänd senast 5 dagar före tidningens utgivningsdatum till Rösträtt för Kvinnors expedition, Lästmakaregatan 6, Stockholm. För annonsavdelningen: Rikstel. Norr 600, Allm. tel. 147 29, mellan 9 f. m. och 7 e. m.

LAGERSONS SKOMAGASIN

Jakobsgatan 18 - Fredsgatan 8

IN MEMORIAM.

Blenda Dahlquist-Thålin.

Söndagen den 17 oktober var en gripande sorgeshögtid för Kiruna samhälle. Då vigdes den av alla avhållna fru Dahlquist-Thålin till gravens ro.

Ogenomtränglig är dödens gåta. Ett dödsbud så tragiskt som det, vilket föregått denna sorgsak, låter sig sällan förnimmas. Den bortgångna hade så mycket att leva för; hon stod mitt uppe i livet med en så intensiv lust att leva sitt liv till andras gagn, att det synes ofattbart, hur hon kan vara borta.

Främst bland hennes själs rika skatter, räknar jag hennes varma och förstående hjärta. Med vemod minnes jag hur god hon var, min barndoms leksyster. Då hon blev vuxen, valde hon lärarinnekallet. I barnasjälen väntade hon resonans för sin egen själs vackraste toner. Och hon blev ej besviken. Som folkskollärarinna i Kiruna hade hon nu verkat i flera år och alla, som hon lärt och fostrat, minnas henne med en rörande hängivenhet. Föräldrarnes förtroende till henne var obegränsat. Hon ömmade varmt för alla betryckta och nödställda. Först för sina skolbarn. Hon deltog i deras sorger och rådde bot, där hon kunde. I det sociala arbetet mot nöd och elände tog hon verksam del.

Allt hennes uppträdande, såväl i tal som skrift, präglades av en hög och ädel intelligens. Hon tolkade ej sällan sina känslor och tankar på vers och visade därvid ett sällsynt herravälde över språk och form. Man väntade sig, att hon en dag skulle slå igenom som författarinna.

Men vad hon först och främst var, det var människa och kvinna. Och hon längtade alltid efter att få leva sitt liv helt och fullt. För knappt ett år sedan hade hon trätt i äktenskap, för ett par veckor sedan hade en innerligt efterlängtat liten dotter kommit till världen. Och ändå måste hon gå bort. Ja, dödens gåta är ogenomtränglig.

Emy Neander.

Fru Blenda Dahlquist-Thålin var en verksam medlem inom rösträttsrörelsen i en av våra utposter i höga Norden. Hon torde genom sina bidrag till Rösträtt för Kvinnor varit känd och uppskattad även av våra läsare.

Kvinnoinitiativ.

Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala hemställer hos k. m:t om avlåtande av förslag till nästa riksdag om ett anslag av 20,000 kr. för upprättande av ett system av husmoderskolor, spridda över hela landet. Kursen skulle vara ett-årig, och man beräknar, att det begärda anslaget skulle räcka till 15 skolor.

Fröken Wellin har i Stockholms stadsfullmäktige motionerat i syfte att få upp handlingen för stadens inrättningar (fattigvårdsnämndens m. fl.) att samarbeta med kommunens organ för livsmedelshandeln.

Betecknande.

Med anledning av den i våras till överståthållaren ingivna petitionen om gatufriid har polismästaren icke funnit skrivelsen föranleda någon vidare åtgärd. Enligt pressen ha en del distriktskommisarijer förut yttrat sig, och i allmänhet funnit allting bra som det är. Såsom betecknande för åskådningsättet på detta håll torde få anses det yttrande, som avgivits av kommissarien i Nikolai, som framhåller, "att det nuvarande tillståndet är rätt tillfredsställande; ity att personer blivit i polisdomstolen dömda för att de stört kvinnofriden, ehuru förargelseväckts endast hos den förnärmade kvinnan". Endast hos den förnärmade! Man skulle väl tycka, att det annars kunde räcka.

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & Co

Kungl. Hofleverantör

Rikst. 429 Fredsgatan 3, Stockholm. A. T. 5048

Sveriges äldsta, största o. bäst renommerade specialaffär i

Siden- & Ylle-Klädningsstyger

Prover t. landsorten sändas gratis o. franco.

Läskemiksfväs
faEdraklädnin
ar & kappor hov
ou och Ni blir
beläfen

Örgryte Kemiska

Tvått- och färgeri Aktiebolag Göteborg

"De mest beklagansvärda."

En bok om krigets offer.

Människospillra är ett ord vars fulla innebörd vi först med världskrisens ingång lyckats fatta. Under den gångna sensommaren och hösten har detta ord för oss svenskar fått en hemsk aktualitet, då vårt land skadat skaror av dessa beklagansvärda, för vilka intet annat ord än människospillra kan användas, draga genom våra bygder. Invalidutväxlingen är ett led i den stortartade kärleksverksamhet, som i Röda korsets namn följer i krigets spår och som i sig upptagit och koncentrerat de flesta av de växlande formerna av socialt arbete före kriget. Den som vill ta del i vad krigsinvalidutväxlingen innebär, bör läsa en publikation, som med titeln Krigets offer, skildringar och bilder från invalidutväxlingen av Knut A. Norling, i dagarna utgivits från Svenska Andelsförlaget, Stockholm.

Om det finns någon kvinna i Sveriges land, som, om också endast för en kort sekund, har tänkt sig Sveriges aktiva deltagande i världskrisen, bör hon framför alla andra ta del av krigsinvalidernas tåg, denna marche funèbre, som är avigsidan till de parader med flygande fanor och klingande spel, med käcka kraftiga ungdomar, hurtiga i fullheten av sin styrka, som vi alla sett någon gång. Alla dessa utan armar, utan ben, blinda, tuberkulösa, vansinniga, ha en gång deltagit i en sådan festparad, ha känt hänförelsen från massorna omkring dem som ett rus och ha gripits själva av storheten i ett bräddfyllt ögonblick.

Det är svårt att tänka sig, att dessa härjade, resignerade män, dessa spillror av människor, för endast några månader sedan voro med om att njuta glansen, som ligger över kriget, innan allvaret kommer. När man läser de korta, knapphändiga skildringarna av invalidernas öden — så flärdfrött och enkelt framställda, som det oerhörda allvaret i ämnet kräver — måste man med våld söka fasthålla bilden av hur dessa unga människor levat sitt vardagsliv, haft sin bana utstakad framför sig, bundits vid hem, anförvanter, vänner, som vi alla, och så plötsligt med några korta, festliga ögonblick som övergång kastats in i ett inferno av kval, ur vilka de utgått som spillror. De stå vid porten till en ny tillvaro, som blir oändligt mycket tröstlösare och svårare än den de lämnade, då de drogo ut i fält. I alla skildringar av invalidernas färd genom Sverige betonas deras förnöjsamhet, deras humor och deras hjälpsamhet mot varandra. Det är som om man ville skänka dem något i stället för vad de förlorat genom att tillägga dem många goda egenskaper. Men man glömmar, att än så länge äro de ett brödraskap med ungefär lika utsikter inför livet. Vad de genomgått är så mycket värre än vad de känna nu med den relativa tryggheten bland vänliga och hjälpsamma människor. Det är när de komma i sin hemvana omgivning, som deras martyrium börjar på allvar, när de skola söka ta vid där de lämnade sin verksamhet, då de ännu kunde räknas bland människornas skara och icke voro stympade som nu.

Det går över den lilla bokens uppgift att följa krigsinvaliderna längre än till vårt lands gräns, men då man läser den, kan man icke undgå att göra

Mera agitation.

Nyligen kom jag på en resa i samspråk med en dam om kvinnans politiska rösträtt. (I parentes, på resor erbjuder sig mycket ofta tillfällen till agitation. En god inledning är att lämna ut rösträttslitteratur.) Damen ifråga, en lärarinna från en mindre stad, visade sig varmt intresserad av vår rösträttsfråga. Hon var vaken och intelligent och föreföll så handlingskraftig, att jag kände mig övertygad om, att hon ej nöjde sig med att blott stå som "män i ledet", utan måste vara en av de ledande i föreningen på sin ort.

Min förvåning blev därför stor, då hon på min framställda fråga meddelade, att hon ännu ej "kommit sig för" att gå in i någon rösträttsförening. Jag sade henne då, som jag brukar vid dylika tillfällen, att våra motståndare i riksdagen endast godkänna medlemmarna i F. K. P. R. som anhängare av rösträtten, och att de som skäl för avslag bruka åberopa sig på det stora antalet av dem, som stå utanför och således "inte vilja ha rösträtt"; att hon själv, trots all sin sympati för saken och sina varma önskningar för dess framgång, just var en av dem, som stå hindrande i vägen för densamma. Hon såg häpen ut. Detta hade hon ej tänkt på, och hon lovade att strax gå in i föreningen.

Denna lärarinna är intet enstaka exempel. Jag har på mina resor träffat en mängd kvinnor, de flesta från landsorten, vilka, ehuru de varmt önska rösträtt, ej tyckas ha en tanke på, att de då också böra tillhöra föreningen. Detta är nedslående. Men det är dock framför allt en kraftig maning till ett ivrigare agitationsarbete. Det förefaller, som en först och främst föreningarna i landsorten skulle behöva utföra ett ökat arbete. I de små samhällena, där nästan alla människor känna varandra, är det ju också lätt att kontrollera, om alla de kända namnen återfinnas i medlemsförteckningen. De, vilkas namn saknas, skola måhända vid ett personligt besök icke visa sig obenägna att skriva in sig, när de få veta, att det betyder något, att de äro med.

Men icke blott i landsorten, överallt finns det säkert mer än nog av tillfällen att verka för vår sak. Inom umgängeskretsen, bland tillfälliga bekanta, finns det måhända någon, som, ehuru intresserad, ej "kommit sig för" att gå in i föreningen och därför behöver en påstötning, kanske finns där likgiltiga att väcka eller motståndare att övertyga. Och vilken ställning alla dessa än sedan inta, därom böra de dock få klart besked, att stå de utanför rösträttsföreningen, då stå de också hindrande i vägen, men att, om de däremot äro med att fylla dess leder, så att dess medlemmar en dag kunna räknas i hundratusenden, då blir den en makt, och när det står makt bakom kravet, då framställes det icke förgäves.

Tinni Sterner.

dem sällskap vidare. Med dessa de "mest beklagansvärda" som författaren med skäl kallar dem borde vi alla färdas en bit på vägen för att riktigt få klart för oss, att detta är kriget. De vaneföreställningar, som vi ännu sitta fast i om kriget som någonting antagligt, någonting som måste finnas, all dess ohygglighet till trots, därför att människorna nu en gång äro sådana, försvinna som rök inför skådespelet av krigsinvaliderna, människospillrorna, de halta, de blinda, de vansinniga. Ovillkorligt stiger protesten inom en vid deras åsyn: detta vanvett måste ur världen, kriget måste försvinna.

Vi veta av många små, om än halvt förkvävda tecken, att skarorna växa,

47

Västerlånggatan
(f. d. Barnängens lokal).

ASTRID SÖDERQUIST
KAPPAFFÄR

1 Klass Damskrädderi.
Alltid väl sorterat lager i fördelaktiga prislägen.
Specialité:
J. A. WETTERGRENS FABRIKATER.

Exemplet verkar — i Amerika.

Enligt Daily News håller kvinnorrösträtten på att vinna insteg även i Kanada. Ledarna av de två politiska partierna i provinsen Alberta hava nämligen undertecknat ett fördrag, som säkerställer genomförandet av rösträtt för kvinnor i denna provins, så snart den lagstiftande församlingen åter sammanträder. "Utän tvivel är det det nära grannskapet med kvinnorrättsstaten Montana, som haft inflytande på framgången i Alberta", säger Votes for Women och fortsätter: "Detta är ett av de tillfällen, då vi kunde önska, att vi icke själva bodde på en ö. Ty då man ser, hur oberörda våra lagstiftare äro av det goda exemplet från Norge och Danmark och även från ön Man i vårt nära grannskap, måste man komma till den slutsatsen, att vatten är en dålig rösträttsledare."

Kvinnorörelsen på Hawaii.

Även till stränderna av världens mest avlägsna delar nå böljeslagen av kampen för kvinnans medborgarrätt. På Hawaii, den största av Sandwichöarna, finnes en organiserad kvinnorörelse. I föreningen kunna alla kvinnor, vilken ras de än tillhöra, vinna inträde, och dess ordförande är mrs G. M. Dowsett.

Hawaii blev år 1900 territorium i Amerikas Förenta stater, och enligt författningen äga endast manliga medborgare rätt att rösta. För att kunna utsträcka rösträtten även till kvinnor, måste frågan föreläggas Förenta staternas representanthus, och en sådan motion framlades år 1914 av öns delegerade, Kalanainoa. Hawaii's båda politiska partier ha uttalat sig för kvinnorrätten, varför frågan inom territoriet icke kommer att möta något motstånd. Situationen påminner om den i Arizona några månader före dess rösträttsseger. Där finns ingen oro eller upphetsning. Människorna förklara helt lugnt, att så snart de lagliga formaliteterna vidtagits, komma kvinnorna att utöva sin rösträtt.

I Honolulu existerar en kvinnoorganisation, som bättre än något annat förutsäger, att den tid inte kan vara avlägsen, då kvinnorna bli fullmyndiga medborgare. Organisationen ifråga, som kallas Centralkommittén, består av delegerade från 30 kvinnliga klubbar och föreningar, och ganska anmärkningsvärt är det politiska program, som den trots kvinnornas saknad av rösträtt, uppställt. De förklara sig i detsamma arbete för reformer, som sammanhånga med ökad skolbildning, hygieniska anordningar för skolbarn och skyddslagar för kvinnor och barn.

Staten New Yorks äldsta invånare.

mrs Mary Sage, som är 107 år, har undertecknat ett uttalande till förmån för rösträtt för kvinnor. Mrs Sage har alltid varit rösträttskvinna och alltid trott, att New Yorks kvinnor en dag skola få rösträtt. "Jag har naturligtvis inte många år kvar att leva", säger mrs Sage, "men det är min ärelystnad att få leva så länge, att jag får vara med om att rösta."

för vilka denna protest blir ett gemensamt lösenord. Om vi icke se dem eller förnimma dem just nu, ha vi dock vissheten, att de finnas där, att av deras tysta tankar och förhoppningar snart skall födas handling.

Elisabeth Krey.

A. P. ANDERSSONS MÖBELAFFÄR

STOCKHOLM

Gamla Kungsholmsbrogatan 26
(andra huset från Drottninggatan)

Stort lager af finare och enklare

MÖBLER

i ek, mahogny, valnöt samt andra
träslag afven målade, till billigaste priser.

Allm. Tel. 114 10

Riks Tel. 65 05

Flyglar, Pianinon

och orglar i konstruktion och kvalitet öfver-
träffade. — Högsta utmärkelser å flera världs-
utställningar. Begär priskurant från
Kungl. Hovleverantör.

A.-B. ÖSTLIND & ALMQUIST, ARVIKA.

Advokat EVA ANDÉN

JURIS KAND.

Kvinnliga Juridiska Byrån

Vallingatan 18 - Stockholm C.

Rättegångar o. juridiska uppdrag av alla slag.

KL. 10-4.

Riks tel. 7576.

Allm. tel. 18335.

Kvinnornas Kalender

• 1916 •

är nu utkommen och anbefalles åt varje
föreningsmedlem. Den lämpar sig syn-
nerligen väl som julgåva och säljes
till ett pris av 1 kr. pr exemplar.Rekvitioner ställas till fröken Hil-
dur Öijer, Göteborg I, och mottagas
även pr telefon Göteborg 13314 kl.
5-6 e. m.Upplagan är begränsad, vadan be-
ställningar skyndsamt böra verkställas.

Ur rösträttskvinnornas minnesrunor över Karl Staaff.

Ellen Hagen vid minnesfesten på
Strand Hotell:

Alltför litet har kommit till synes om den betydande förlust, som kvinnornas strävanden gjort genom Karl Staaffs bortgång. Redan under sina första riksdagsår ägnade han sin uppmärksamhet åt humana lagstiftningsreformer, berörande kvinnors och barns intressen. Som medlem av Föreningen för gift kvinnas äganderätt utgav Staaff år 1892 en broschyr om huvudpunkterna av den svenska lagstiftningen om kvinnan, en utredning som fått tjäna till grundval för senare arbeten i samma ämne. Han hörde icke till de allra första framträdande förkämparna för kvinnornas rösträttsfråga. Hans utveckling härvidlag följer samma linje som den för själva kvinnorrörelsens betecknande. Först arbete för en del speciella förbättringar på olika områden, till sist koncentration på området av medborgarrätten — med fullt förståen-
de av att det är på den vägen, genom samarbetet mellan män och kvinnor, som reformerna böra uppnås.

Anna Kleman i Hertha:

Vid Karl Staaffs bortgång är frågan om politisk rösträtt för kvinnor alltså olöst. En betydelsefull insats har han dock gjort i arbetet för denna frågas lösande. Tungt vägande och minnesvärda ha de ord varit, varmed han fört de rösträttskrävande kvinnornas talan i vår lagstiftande församling, liksom och vid många tillfällen inför den stora allmänheten.

Tacksamma må vi minnas Karl Staaff, som i ord och handling arbetat för vår sak och på den anlagt stora synpunkter — icke partiintressets.

Ann Margret Holmgren i Idun:

Det fanns ett starkt framträdande drag i Karl Staaffs karaktär och det var hans medkänsla för de svaga och undertryckta. Denna framkallade en djup önskan att taga sig an deras rätt. Härpå berodde kanske innerst hans uppträdande till förmån för kvinnan vid många tillfällen. Så t. ex. i debatten angående folkpensioneringen, där han yttrade, att han betecknade som en mörk punkt, att denna för hela landet så betydelsefulla fråga blivit förberedd, dis-

kuterad under ansvar och nu skulle avgöras av blott halva folket och dess representanter. "Nu är det dock så, att det är så att säga de självtagna förmyndarne, som ensamma besluta och de tvångsvis omyndiga, som få rätta sig efter beslutet. Efter min mening är detta icke nyttigt, icke lyckligt för samhället."

Ezaline Boheman i Dagens Nyheter:

De svenska kvinnorna äro allt fortfarande "tvångsvis omyndiga", men den dag då de upphöra att vara det, då få de icke glömma huru mycken tack de äro skyldiga den man, som visserligen icke fick hemföra segern åt dem, men som dock satt in så mycket ärligt och osjälviskt arbete på att bana vägen till målet.

Ellin Wahlquist i Sundsvalls Tidning:

Det var våren 1912. Den av vänsterregeringen framlagda propositionen om kvinnorösträtt skulle behandlas av riksdagen.

Så kom till sist dåvarande statsminister Staaffs anförande. Med ens blev atmosfären ränsad från kvalm och småsint egoism. Det blev hög och sval luft. I enkla, klara linjer skisserade han upp en historisk bakgrund, mot vilken han ställde upp vår fråga som ett ofrånkomligt krav, länkande den in som ett led i utvecklingens stora kedja. Det borde ha blivit lika klart för de mångordiga männen därnere som för kvinnorna däruppe, att visarna på det stora tidsuret söker ingen ostraffat att hejda eller vrida tillbaka. Talaren stod lugn och lidelsefri, men orubblig som klippan. Vi kände att våra livsintressen voro i goda och säkra händer, och med tacksamhet erinrade vi oss de insatser det liberala partiet med sin chef i spetsen redan förut gjort för vår politiska rösträtt och hur kvinnornas kommunala valbarhet är frukten av deras ansträngningar.

Karin Fjällbäck-Holmgren i Stockholms-Tidningen:

Till och med hans motståndare ha nu vid hans fränfalle medgivit att drivkraften till hans liv och gärningar innerst bottnade i idealitet, i medkänsla för de små i samhället, i vilja till rätt även åt dem, som stå "utanför". Därför blev lösningen av männens rösträttsfråga honom en livssak och

Riks 2550

Allm. 6296

La fleupiste
Kgl. Hofblomsterhandel
Malmtorgsgatan 6, Stockholm

därför gjorde han också allt vad han maktade för att föra fram kvinnornas rösträttsfråga.

Ej blev det Karl Staaff beskärt att föra oss fram till vårt mål. Men in i det sista gjorde han vad han kunde för att vi en gång skulle nå det. Ännu under den gångna sommaren förde han vid flera tillfällen fram vår fråga, och det på ett sådant sätt, att man givet fick det intrycket, att hans intresse för saken snarare hade ökat än minskats.

Frigga Carlberg i Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning:

När Sveriges kvinnor en gång få hemföra segern i den kamp, vars främste målsman han var, så blir det för visso — hur långt i fjärran den dagen och stunden än må vara — till honom deras tankar och ord gå med tacksamma känslor. Fredrik Borg, Adolf Hedin och Karl Staaff äro tre namn, som stå outplånligt inristade i den kvinnliga rösträttsrörelsens historia — på "den sidan, som nämnes den röda, hjärtats sida".

Slutligen må anföras några rader ur Kvinden og Samfundet, som under rubriken "To Riddermænd, der er borte" ägnar några minnesord åt Keir Hardie och Karl Staaff, och om den senare säger:

Som engelsk Kvindebevægelse har lidt et uopretteligt Tab ved Keir Hardies Død, saaledes har ogsaa Nordens Kvindesag ved tidligere Statsminister i Sverige Karl Staaffs Død mistet en af de faa Mænd, om hvem det kan siges, at de har formaaet at trænge til Bunds i og forstaa de Tanker, der ligger til Grund for den Revolution, der i dette Aarhundrede foregaar med Hensyn til Kvindens Stilling i Samfundet.

Alla föreningsmeddelanden måste på grund av utrymmesskäl överstå till nästa nummer.

Elizabeth Cady Stanton.

Ett hundraårsminne.

För Rösträtt för Kvinnor.

Av Harriot Stanton Blatch.

Elizabeth Cady Stantons födelse firas i dessa dagar med möten och festligheter över hela Amerika. En särskild kommitté med en mängd framstående kvinnor och under ordförandeskap av mrs Stantons dotter mrs Harriot Stanton Blatch har tillsatts för ändamålet. Bland talarna i New York märkas mrs Chapman Catt och dr. Anna Shaw. Rösträtt för kvinnor har i dag förmånen att få publicera en kort levnads-skildring av "den första rösträttskvinnan", skriven av dennas dotter.

För hundra år sedan föddes uppe bland bergen ovanför Mohawkdalen vid Johnstown, Fulton County N. Y., en kvinna, som för första gången vid en kvinnokongress skulle begära rösträtt för sitt kön. Elizabeth Cady föddes den 12 november 1815, dotter till domaren Daniel Cady, ledamot av New Yorks högsta domstol, och Margaret Livingstone, vars fader, överste Livingstone, hade tillhört Washingtons stab. Den lantliga residensstad, där Elizabeth Cady först såg dagens ljus, var typisk för en småstad i början av nittonde århundradet. Gatorna voro kantade med ståtliga almar, stadens vackraste byggnader voro den gamla domstolsbyggnaden, domkyrkan och skolan, vars portar stodo öppna för gossar och flickor. Domaren Cadys bostad var belägen mitt emellan domstolsbyggnaden och skolan, och både fadern och dottern spelade en viktig roll vid dessa båda medelpunkter för stadens liv.

Domaren Cadys kansli var ryktbart över hela Förenta staterna, och studenter kommo från landets alla delar för att studera juridik under en av den tidens skickligaste jurister. Hans unga dotter tillbragte många timmar i faderns ämbetsrum, och studenterna funno snart, att det var mycket roligare att bevittna hennes vrede, då de berättade om kvinnornas dåliga ställning inför lagen, än att själva plugga juridik ur dammiga lagböcker. På detta sätt lärde hon sig tidigt, hur lagarna gynnade männen på kvinnornas bekostnad, och när hon inför sin fader klagade över orättvisan häri, sade han henne, att om hon ville ändra lagarna, måste hon vänta till dess hon blev fullvuxen, och då tala med lagstiftarna och förmå dem att ändra lagarna. Resultatet av dessa råd visade sig år 1854, när Elizabeth Cady, då mrs Stanton, på väg till Albany gjorde ett uppehåll i Johnstown för att göra sin första hänvändelse till den lagstiftande makten om ändring av statens lagar i kvinnornas intresse. Vi, som alltid vilja framhålla, att kvinnorna, då de få medborgarrätt ej därför skola sluta att uppfylla sina plikter som hustrur och mödrar, vi vilja gärna tala om, att på denna resa medförde mrs Stanton två små barn och två barnsköterskor. Fullgörandet av ett offentligt uppdrag hindrade henne ej att fullgöra sina personliga och husliga plikter.

Mrs Stantons fader såg mycket ogärna, att hon inträdde i det offentliga livet. Med sin konservativa natur kunde han ej böja sig för en yngre och friare åskådning och låta denna kom-

ma till sin rätt. Han gillade ej alls de besök, hon före sitt giftermål gjorde i Peterboro hos sin kusin Gerrit Smith, känd för sitt arbete mot neger-slaveriet. Emellertid voro de båda familjerna genom släktskap och vänskap så nära förbundna med varandra, att en brytning var otänkbar, och Elizabeth lyckades allt som oftast komma undan från sitt eget allvarliga och strängt religiösa fädernehem till den mera fria och vänliga atmosfären i Peterborohemmet. Det var här hon mötte en av de ivrigaste kämparna mot neger-slaveriet, Henry B. Stanton, och hon blev djupt gripen av hans tändande vältalighet. Hennes fader ogillade mycket hennes äktenskap med mr Stanton, men trots alla hinder blevo de gifta våren 1840 och seglade omedelbart därpå över till England för att bevista världskongressen mot slaveriet — där de kvinnliga delegerade från Amerika blevo nekade att delta.

Under hela kongressen satt mrs Stanton uppe på läktaren vid sidan av Lucretia Mott, som inom kort fick ett mäktigt inflytande över sin unga vän. De två diskuterade tillsammans de livsfrågor, som rörde deras tids kvinnor, och det blev avgjort, att de vid sin återkomst till Amerika skulle sammankalla en kongress uteslutande för att behandla kvinnornas rättsfrågor. Kongressplanen blev ej verklig förrän 1848, men åren dessförinnan blevo för Elizabeth Stanton fyllda av offentlig och enskild verksamhet. Hon grundade i Central New York ett litterärt sällskap, som lät mycket tala om sig i Seneca Falls och städerna i dess

omnejd. Hon var en flitig medarbetare i "New York Tribune" och skrev i varje nummer av "The Lily", en tidning som var grundad av mrs Bloomer, vars namn för alltid fästats vid tidens dräkthereformsträvanden. Vid denna tid började hon även att pröva sina krafter som talare. Det tal hon höll i Albany 1854 var hennes första större inlägg i lagfrågorna. Vad hon fordrade var, att gifta kvinnor skulle få äganderätt till sin egen arbetsförtjänst. På den tiden kunde nämligen i staten New York en gift kvinna arbeta hela dagen vid tvättbaljan, och på aftonen kunde hennes druckne man hos arbetsgivaren uppbära hennes avlöning. Efter 1854 utarbetade hon det ena lagförslaget efter det andra.

Mrs Stanton förfogade över en säker penna, och det var hon som författade alla de officiella dokument, som på ett så utmärkt sätt markera rösträttsrörelsens utveckling i Amerika. Av hennes hand voro de eldande uppropen till rösträttsmötena, hänvändelser till de lagstiftande församlingarna och till kongressen, utredningar i lagfrågor, riktade till jurister, allt var hennes verk. Hon skrev briljant och var en god talare. Hennes framstående egenskaper som skriftställare framstodo dock kanske allra klarast under den tid hon utgav en politisk tidning, för vilken hon stod som huvudredaktör och Susan B. Anthony som utgivare. Den startades 1868 och utkom under tre års tid.

Under denna nydaningens tid med så många brännande politiska frågor stodo dessa två kvinnor så gott som en-

En avvikande mening.

Med anledning av Lärarelönenämndens betänkande angående ny lönerreglering har Teckningslärarnas Riksförbund, som i sig upptager lokalföreningar av teckningslärare från skilda platser i landet med tillsammans 150 medlemmar, ingått till Kungl. Maj:t med förslag till ändringar och tillägg i ovannämnda betänkande. Vad som i denna hemställan är av lika glädjande som stor betydelse är den avvikande uppfattning rörande kvinnliga lärare, som Riksförbundet intar. I motsats till Lärarelönenämnden hävdar nämligen Riksförbundet principen om lika lön för lika arbete och i moment 2 heter det:

"Med fullt instämmande i nämndens åsikt, att kvinna bör äga rättighet att söka och innehåva teckningslärarebefattning vid h. a. läroverk, är förbundet dock, i olikhet med nämnden, av den åsikten, att manlig och kvinnlig teckningslärare böra, såsom nu är fallet, vara likställda i avlöningshänseende. De manliga teckningslärarna vilja vid detta tillfälle ha sagt, att de kvinnliga teckningslärarnas insatser och intresse kraftigt bidragit till teckningsundervisningens höjande vid våra läroverk. Förbundet är av den åsikten, att genom likställighet i löneförmåner mellan manliga och kvinnliga teckningslärare skapas en ärlig konkurrens. De kvinnliga teckningslärarnas arbete skulle enligt vårt förmenande genom en lägre lön stämpas som mindrevärdigt. Förbundet anser därför, att de kvinnliga teckningslärarna böra ha samma effektiva lön som de manliga teckningslärarna."

Bergman-Österbergiska samhällskurserna.

Kursen i Västmanland är nu avslutad och arbetet kommer att fortsättas med en kurs i Norrbottens län, som tager sin början den 8 november och pågår till den 17 december under ledning av fröken W. Bergström. Härunder komma 19 platser att besökas bl. a. Haparanda, Kiruna, Jockmock och Arvidsjaur. — Dessutom är en månadskurs anordnad i Kristianstads län under november månad under ledning av

samma i arbetet för den politiska riktning, som det borde varit i nationens intresse att följa. Allt eftersom Föränta staternas konstitution ändrades och förbättrades, kämpade de, steg för steg, för kvinnornas rättighet att likaväl som männen skyddas av lagen och för att, om ett streck skulle sätta gränser för rösträtten, detta streck borde vara fordran på en viss uppföstran.

År 1869 fann Mrs Stanton, att det för rösträttsrörelsens vidare utveckling blev nödvändigt att lägga om verksamheten på en bredare bas. Hon gav då för första gången sitt namn till en föreläsning "och efter detta", berättar hon i sina minnen Åttio år eller mera, "började den 14 november den långa, tröttsamma pilgrimsfärden, från Maine till Texas, som räckte i tolv år, med oupphörliga föredrag åtta månader om året från oktober till juni." Mrs Stantons två mest omtyckta föreläsningar under dessa tolv år voro "Våra flickor" och "Våra gossar". De voro fyllda av sunt förnuft, av sympati och förståelse för ungdomen, och innehöll råd till föräldrarna givna med takt och ändå med skärpa. De äro klassiska därigenom att de tankar som genomgå dem ej äro att hänföra till någon viss tid, de passa lika väl i dag som 1870.

Tillsammans med Mrs Matilda Joselyn Gagé och Miss Susan B. Anthony skrev Mrs Stanton de tre första delarna av "Kvinnorösträttens historia". Som Mrs Stanton säger i företalet, innehåller denna bok ej egentlig historia utan "en arsenal av fakta". Fakta från rösträttsrörelsen, såsom författarin-

fröken Emma Aulin från Jönköping. På nedresan till Skåne föreläser fröken Aulin på en fyra dagars kurs i Växjö, där F. K. P. R. anordnat föreläsningar i samhällsfrågorna. — Av Eslövs F. K. P. R. är även en serie föreläsningar i samhällslära anordnad under sista veckan av oktober med tillhjälp av medlem från Bergman-Österbergiska donationen. Som föreläsare komma att fungera: jur. kand. fru A. Bugge Wicksell, jur. kand. fru E. Hofvander-Sandberg, jur. kand. fröken E. Nilson, fru Elsa Alkman samt fröken Walborg Bergström.

Litteratur till de Bergman-Österbergiska kursernas föreläsningar.

För att giva deltagarna i de Bergman-Österbergiska samhällskurserna en verklig och varaktig behållning av vad de under kursernas föreläsningar få höra, är det meningen att utarbeta s. k. grundlinjer till alla de olika föreläsningar, som ingå i kursplanen samt tillhandahålla dem åt kursdeltagarna. Den fastställda kursplanen, vilken hittills följts, omfattar föreläsningar över följande ämnen:

Grupp I.

A. Kommunernas organisation och förvaltning.

B. Kommunernas hälsovård.

Grupp II.

A. Fattigvårdslagstiftningen.

B. Barnavårdslagstiftningen, jämte lagstiftning angående oäkta barn.

Grupp III.

Äktenskapslagstiftningen.

Grupp IV.

A. Den sociala försäkringen.

B. Skyddslagstiftningen.

Grupp V.

A. Kvinnornas ställning inom yrkena.

B. Statens organisation och de politiska partierna.

Grundlinjer föreligga nu färdiga till: Kommunernas organisation och förvaltning, Äktenskapslagstiftningen, Den sociala försäkringen, Statens organisation och de politiska partierna samt Skyddslagstiftningen, de fyra första utarbetade av fröken Emma Aulin, Jönköping, den sista av fröken Walborg Bergström, Eslöv.

norna själva varit med om dem och kände till dem, äro här samlade med tanke att i framtiden, sedan rösträtten blivit vunnen, någon historiker skall utarbeta dem till ett lättläst och sammanhängande helt.

Ända från sin tidiga ungdom hade Mrs Stanton tillbragt mycken tid på resor. Det fanns ej en vrå av Föränta staterna, där hon ej varit, och flera resor utsträcktes till England och Frankrike. Genom att ett av hennes barn blev gift i England och ett i Frankrike, kom hon i nära kontakt med livet och förhållandena i dessa länder, och hon lärde sig förstå och sympatisera med andra nationer, allt eftersom hon kom i beröring med deras politiska liv och deras hemliv. Hela världen var hennes fosterland. Hon var en person med djupa sympatier, med en omfattande bildning och kunskaper och med en påfallande intellektuell förmåga. Det var hon som först framställde fordran på rösträtt för Amerikas kvinnor. Hon framförde och bragte till mognad många reformer, som voro nödvändiga för kvinnornas frigörelse. Med hennes hjälp fingo de gifta kvinnorna rättighet att behålla sin egendom, rätt till sin egen arbetsförtjänst och rätt att tillsammans med mannen bestämma över sina barn. Hon arbetade för kvinnors tillträde till medicinska studier och genom föredrag och artiklar i landets ledande tidskrifter medverkade hon kraftigt till att förenkla skilsmässolagarna i olika stater och till att rensa bort mycket av sin tids religiösa vidskepelse och fördomar.

HERMAN HÅKANSON

FÄRG- & KEMIKALIE-AFFÄRER

Rikstel. 9649.

9 Gref-Thuregatan 9

Allm. tel. 9649.

REKOMMENDERAS. Medlemmar af F. K. P. R. erhålla rabatt.

Babylåda à 5 kr.

Innehållande 2 omgångar = 12 st. välsydda plagg för den nyfödde.

Maria Edgrens Vitvaruaffär
UMEÅ.

Louise Blomberg

TVÅL- & PARFYMHANDEL

39 Vesterlånggatan 39

REKOMMENDERAS

Allm. Tel. 2817.

Kammar, Borstar, Svamp m. m.

Från Ystad till Haparanda

användes

YVY-TVÅL

Säljes i varje välsorterad Parfym- och Herr-ekiperingsaffär för 50 öre styck.

Österlin & Ulrikssons Kem. Tekniska Fabrik
YSTAD.

Grundlinjerna till de återstående ämnena komma under loppet av nästa år att bli tillgängliga. Då det ju är av vikt att upplysning i förevarande ämnen sprides i så vida kvinnokretsar som möjligt, så kunna F. K. P. R. eller enskilda rekvrirera de nu utarbetade grundlinjerna till ett pris av 5 öre pr styck eller 4 kr. pr 100 ex. från Röst-rättsbyrå, Lästmakaregatan 6, Stockholm.

Fortsättning av Haagkongressens arbete.

På den Internationella kvinnokongressen i Haag i våras bildades, som nog alla veta, en International Committee of Women for Permanent Peace med grenar i de olika länderna. Varje land skulle utse 5 medlemmar och för Sverige äro nu valda fröken Anna Kleman, fröken Mathilda Widegren, fru Nina Andersson, friherrinnan Ellen Palmstierna och fröken Anna Lindhagen. Denna kommitté står nu färdig att tillika med de övriga svenska kongressdeltagarna upptaga arbetet för Sverige. De förlita sig på hjälp och stöd av de Sveriges kvinnor och män, som sträva för samma mål.

Det verkliga motståndet.

Mr George Creel, som tillsammans med Judge Lindsey för några år sedan utgav en broschyr om verkningarna av kvinnorösträtten i Colorado, och som härigenom blivit känd även på denna sidan Atlanten, har nu nyligen åter tagit till orda i frågan, denna gång i en artikel i Pearson's Magazine, där han går till rätta särskilt med antirösträttsrörelsen. Han säger bl. a.:

"Det är uppenbart, att det inte är i de ytliga argumenten, man har att söka det verkliga motståndet till kvinnorösträtten. Man måste gå djupare än så. Från vilken outtömlig källa strömma de tusentals dollars, vilka äro starka vapen i kampen mot rösträtt för kvinnor? Det är inte troligt, att män och kvinnor, ledda endast av sina fördomar, skulle vara hågade att donera de stora summor, som nu kastas ut på tidningar, annonser, broschyrer, anonyma cirkulär, löner och hyror. Varav kommer det, att denna agitation aldrig försiggår i det fulla dagsljuset, då de, som stå i spetsen för kvinnornas rösträttsrörelse, äro villiga att ange källan för varenda penny, som går genom deras händer.

Var ligger det verkliga intresset? Ja, var, om inte just i rusdrycksintresset, i trafikken med vit slavhandel och i deras intresse, som utnyttja kvinnors och barns arbete? I varje stat, där kvinnorösträtten införts, har arbetstiden för de kvinnliga arbetarna förkortats och deras förhållanden ändrats till det bättre, missbruket med barns fabriksarbete avskaffats och vaksamheten skärpts."

Directoire-Benkläder

TRIKÅ.

Alla färger.

Kr. 2.95.



Engelska Damstrumpor

Till landsorten mot post-förskott + porto.

BUTTERICKS MÖNSTERAFFÄR

Riks 1726. Drottninggatan 57 Allm. 1410.
STOCKHOLM

OBS! Nya Journaler och Möster äro inkomna.

G. NYSTRÖMS MODESALONG

Drottninggatan 58, Stockholm

Allm. Tel. 14925.

Rikstel. Norr 19.

Skånska Handskmagasinet.

Etablerad 1819

42 JÄRNTORSGATAN 42

Allm. Tel. 14168

Välsorterad lager av in- och utländska Handskar och Vantar.
Parfym- och herrekiperingsartiklar m. m.
Medlemmar i F. K. P. R. erhålla rabatt.

A. WAHLGREN SLAKTERI & CHARKUTERI

15 B Nybrogatan 15 B

Riks 3054.

Allm. 8880 & 23052

FILIAL:

17 Storgatan 17

CHARKUTERI

Riks 8194

Allm. 8865

Till landsorten term expedition.



Söders "English School"

Tjärhovsgatan 5. Allm. Tel. Söder 6286.

Engelska lektioner o. översättningar.

ANNIE I. SCOTT.

JACOBSONS VÄLKÄNDA TAPISSERI-AFFÄR

24 B GrefTUREGATAN, vid Tattersall.
10 % RABATT — I VAROR — FRITT VAL.

För resande att beakta!

Löfvs hotell ARVIKA rekommenderas!

Stockholm, Ivar Högströms Boktryckeri A. B., 1915.